

УДК 339.9[(477)+(438)]

Левашова Л., Савіна Н.

**МІЖРЕГІОНАЛЬНА СПІВПРАЦЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ РОЗВИТКУ
ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО ЕКОНОМІЧНОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА**

*Międzyregionalna współpraca jako element rozwoju polsko-ukraińskiej
współpracy ekonomicznej*

Szybki rozwój stosunków gospodarczych pomiędzy Polską a Ukrainą, zarówno jak stałe rozszerzenie tych stosunków na coraz inne dziedziny świadczy o potrzebie rozumienia wielu procesów, które pojawiają się w kontaktach handlowych. Partnerstwo strategiczne pomiędzy Ukrainą a Polską realizuje się poprzez całe spektrum kontaktów obustronnych, włączając i gospodarcze.

Ukraina i Polska są partnerami strategicznymi, którzy obecnie utrzymują wysoki poziom stosunków gospodarczych – handlowych, energooszczędnych i inwestycyjnych. Jednak do końca nie wykorzystano potencjału, założony w współpracy międzyregionalnej obydwu krajów, jaki jest niezbędny dla pogłębienia stosunków gospodarczych w celu integracji Ukrainy do wspólnoty europejskiej. Zwrócenie uwagi na omawianą kwestię w stosunkach gospodarczych Ukrainy i Polski przyniesie pozytywne i niezbędne rezultaty dla obydwu krajów.

Після падіння старої економічної системи, в Польщі і в Україні виникла ситуація, яка примусила уряди і господарські організації цих країн здійснити істотні зміни. Системна перебудова є процесом основних, фундаментальних змін, а передумовами для змін були: створення основ ринкової економіки (зокрема, структури власності), поліпшення конкурентоспроможності підприємств (зокрема, шляхом обмеження надмірної зайнятості і упровадження сучасних систем виробництва та управління), а також зміна менталітету людей. Польщу і Україну зв'язує більш ніж тисячолітня історія економіко-політичних відносин. Головною метою змін в обох країнах був перехід від соціалістичної системи до повністю демократичної за допомогою поступового впровадження реформ, від централізованої економіки до ринкової. Можна помітити, що на сьогоднішній день країни досягли щонайвищого рівня відносин та їх об'єднує спільне бачення майбутнього демократичної Європи без кордонів – Європи, невід'ємною частиною якої в майбутньому буде і Україна.

Важливим інструментом розвитку двосторонньої торговельно-економічної співпраці, яка сприяє розвитку невикористаного потенціалу, є міжрегіональна співпраця.

Основним правовим інструментом українсько-польського міжрегіонального співробітництва є *Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про міжрегіональне співробітництво*, підписана 24 травня 1993 року. Цей документ створює правові принципи міжрегіонального співробітництва органів державної адміністрації і органів місцевого самоврядування України та Польщі, зокрема в сфері будівництва та облаштування території, транспорту, комунального господарства, промисловості, торгівлі, сільського господарства, охорони природи та навколишнього середовища, освіти та професійного навчання, культури і мистецтва, охорони здоров'я, туризму та спорту тощо.

Після вступу Польщі до Європейського Союзу та запровадження нової політики сусідства ЄС [1] було підписано „*Стратегію українсько-польського міжрегіонального та прикордонного співробітництва*” (Ялта, 25 червня 2004 р.). Цей документ окреслив стратегічні цілі та пріоритети українсько-польського прикордонного та міжрегіонального співробітництва, визначені через призму регіональної політики ЄС.

У 2009-му році Посольством України в Республіці Польща ініційовано процес актуалізації тексту Стратегії із залученням органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування України, причетних до реалізації цього документу. Під час останнього VIII засідання МКРМС було домовлено про актуалізацію Стратегії з використанням кластерної моделі, а також досліджень, що проводяться Статистичним управлінням в м. Жешуві. Відповідна робота проводитиметься із залученням відповідних фондів Європейського Союзу.

У 2005 році для чотирьох прикордонних регіонів (Люблінського та Підкарпатського воєводств Польщі, Волинської та Львівської областей України) була розроблена „*Спільна українсько-польська стратегія транскордонного співробітництва на 2005-2015 рр.*”. У 2008 році географічне поле стратегії було розширене за рахунок участі Закарпатської області. Відповідно новий документ озаглавлено „*Польсько-українська стратегія транскордонного співробітництва на 2007-2015 рр.*”. Цей комплексний документ є своєрідним планом, який визначає основні напрями розвитку транскордонного регіону, цілі і пріоритети польсько-української співпраці у різних сферах. Представлений у стратегії SWOT-аналіз враховує проведення Євро-2012 як шанс для розвитку інфраструктури транскордонного регіону, зокрема туристичної та екологічної.

Закон України „Про транскордонне співробітництво” від 24 червня 2004 р. визначає правові, економічні та організаційні засади встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами,

місцевими органами виконавчої влади України та їх польськими партнерами, у тому числі в межах єврорегіонів.

Україна включилася в процес створення єврорегіонів на початку 1993 року. На цей момент на державному кордоні України створено шість єврорегіонів. В той же час прикордонні адміністративно-територіальні одиниці Польщі входять до сімнадцяти єврорегіонів. В українсько-польському прикордонні діють два єврорегіони „Карпатський” та „Буг”.

Карпатський єврорегіон здійснює свою діяльність на основі Декларації про співпрацю спільнот, які мешкають на терені Карпатського єврорегіону, а також на основі статуту Міжрегіональної Асоціації „Карпатський єврорегіон”, що були підписані 14 лютого 1993 р. в м. Дебрецені (Угорщина) міністрами закордонних справ України, Польщі та Угорщини.

Діяльність єврорегіону Буг регулюється Угодою про створення Транскордонного Об'єднання „Єврорегіон Буг”, підписаною 29 вересня 1995 р. в м. Луцьку між Волинською областю та колишніми Холмським, Люблінським, Тарнобжезьким і Замостським воєводствами Республіки Польща (до зміни адміністративного поділу цієї країни в 1999 році).

Міжнародне співробітництво регіонів України та Республіки Польща відбувається паралельно у декількох площинах.

На рівні *центральної влади* двох країн це питання з українського боку частково координується – Міністерством закордонних справ, Міністерством економіки і Міністерством регіонального розвитку та будівництва, з польського боку – Міністерством внутрішніх справ і адміністрації (МВСіА), Міністерством регіонального розвитку та Міністерством закордонних справ.

Для вирішення ключових питань міжрегіонального співробітництва на *міжурядовому рівні* створено інституційний механізм – *українсько-польську Міжурядову Координаційну Раду з питань міжрегіонального співробітництва* (МКРМС). Цей орган, очолений заступником Міністра закордонних справ України та заступником державного секретаря МВСіА РП, приймає рішення з ключових питань міжрегіонального співробітництва, визначає загальні напрямки і головні принципи його розвитку, надає компетентним органам України і Польщі відповідні пропозиції, розробляє спільні програми діяльності, спрямовані на розвиток міжрегіональної співпраці та в цілому координує міжрегіональне співробітництво на рівні областей України та воєводств Республіки Польща.

Органи місцевого самоврядування України та Польщі, реалізуючи міжрегіональне співробітництво на своєму рівні, укладають міжрегіональні договори згідно з внутрішнім законодавством двох

держав, у т.ч. договори щодо поставок товарів або надання послуг, створення спільних підприємств, товариств, асоціацій, фондів, а також спільних координаційних органів з питань міжрегіонального співробітництва.

Усі 16 воєводств Польщі мають партнера в Україні на рівні області (АРК). Найбільше українських партнерів мають Підкарпатське (5), Люблінське (4), Сілезьке (3) та Лодзьке (3) воєводства.

Серед регіонів України партнера в Польщі не мають лише Запорізька, Полтавська, Черкаська та Чернігівські області. Найбільше польських партнерів мають Львівська (4), Одеська (4) та Івано-Франківська (3) області.

Міжурядова Координаційна Рада з питань міжрегіонального співробітництва, створена у 1995 р. [2] відповідно до положень статті 6 Угоди про міжрегіональне співробітництво, залишається найважливішим форумом, який об'єднує представників центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування регіонів України та Польщі. В рамках МКРМС діє *три тематичні Комісії*, які займаються наступними питаннями:

- розбудова інфраструктури українсько-польського державного кордону (сфера відповідальності Комісії з питань пунктів пропуску та прикордонної інфраструктури);
- облаштування (просторове планування) прикордонних регіонів (сфера відповідальності Комісії з питань просторового планування);
- розвиток співробітництва між регіонами України та Польщі (сфера відповідальності Комісії з питань транскордонного співробітництва).

Комісія з питань транскордонного співробітництва, останнє засідання якої відбулося 22 жовтня 2009 р. в м. Жешуві (Підкарпатське воєводство РП), зокрема, займається наступними питаннями:

- вивчення досвіду Європейського Союзу в соціальній сфері, сфері охорони здоров'я і навколишнього середовища;
- обмін досвідом у здійсненні регіональної політики з метою підготовки пілотного проекту адміністративно-територіальної реформи на базі Львівської області відповідно до європейських норм;
- спільна розробка з польською та словацькою сторонами окремої операційної програми Європейської Комісії на фінансову перспективу 2014-2020 рр. для транскордонного регіону Карпат з метою його сталого розвитку, яка б, зокрема, передбачала фінансування за рахунок відповідних фондів ЄС відновлення букових лісонасаджень в Українських Карпатах;
- розбудова і модернізація транспортної інфраструктури українсько-польського прикордоння, у т.ч. завершення до 2012 р. будівництва

польської автостради А4 до пункту пропуску „Краковець – Корчова” і української дороги Краковець – Львів;

Комісія з питань пунктів пропуску та прикордонної інфраструктури, останнє засідання якої відбулося 2 липня 2009 р. в пункті пропуску через українсько-польський державний кордон „Ягодин – Дорогузьк”, зокрема, займається наступними питаннями:

– аналіз стану існуючих пунктів пропуску на українсько-польському державному кордоні з метою збільшення їх пропускнуої здатності;

– будівництво чотирьох нових пунктів пропуску на території України „Адамчуки – Збереже”, „Белз – Будинін”, „Мшанець – Бистре” та „Боберка – Смільник” за умови виконання Україною вимог Європейської Комісії щодо імплементації Шенгенських положень (acquis), у тому числі щодо ратифікації Конвенції Ради Європи про захист осіб у зв’язку з автоматизованою обробкою персональних даних (CETS 108), а також Додаткового протоколу до цієї Конвенції щодо органів нагляду і транскордонних потоків даних (CETS 181);

– будівництво нового пункту пропуску „Нижанковичі – Мальховіце”, інфраструктура якого знаходиться на території Польщі та буде пристосована до проведення спільного прикордонно-митного контролю.

Комісія з питань просторового планування, останнє засідання якої відбулося 16-17 березня 2009 р. в м. Наленчуві (Люблінське воєводство РП), зокрема, займається наступними питаннями:

– інвентаризація та обмін документами в сфері просторової економіки обох держав, які охоплюють транскордонний район;

– координація співпраці Українського державного науково-дослідного інституту проектування міст „Діпромiсто” з Інститутом наук про землю факультету біології та наук про землю Люблінського університету імені Складовської-Кюрі, які визначені основними виконавцями робіт з просторового планування в обох державах;

– подання заявки на фінансування планувальних проектів в рамках Програми транскордонного співробітництва „Польща-Білорусь-Україна” ЄІСП на 2007-2013 роки.

До пріоритетних питань діяльності МКРМС також відносяться:

1) розбудова інфраструктури на українсько-польському державному кордоні;

2) розбудова комунікаційної інфраструктури між Польщею та Україною;

3) підтримка регіональних ініціатив в контексті організації чемпіонату Європи з футболу Євро-2012;

4) підтримка розвитку регіональних контактів в сфері культури, освіти і науки;

5) стажування для посадових осіб місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування України;

б) передача польського досвіду в сфері децентралізації влади в контексті прагнення України провести адміністративно-територіальну реформу.

Інші міжрегіональні форуми

У контексті розвитку міжрегіонального співробітництва, надзвичайно важливим заходом залишається Конференція голів обласних державних адміністрацій, обласних рад України та воєвод і маршалків воєводств Республіки Польща, яка відбувається в рамках Економічного форуму „Україна-Польща” під патронатом та за участі президентів України та Польщі.

Остання 5-та Конференція голів облдержадміністрацій і облрад України та воєвод і маршалків Польщі відбулася 28-29 жовтня 2008 р. у м. Донецьку під час ІХ Форуму „Україна-Польща”. Участь у цьому заході взяли представники 10 з 16 регіонів Польщі (Західнопоморське, Лодзьке, Люблінське, Малопольське, Нижньосілезьке, Підкарпатське, Підляське, Поморське, Свентокшиське, Сілезьке воєводства).

Попередні Конференції відбулися у м. Ланцуті (20-21 червня 2002 р.), м. Одесі (23-24 квітня 2003 р.), м. Ялті (24-25 червня 2004 р.) та м. Гданську (29-30 червня 2005 р.). Водночас, Економічний форум „Україна-Польща” проводиться, починаючи з 1998 р.

Велику роль у розвитку співробітництва між містами України та Польщі має відігравати Форум партнерських міст України та Республіки Польща.

Перший Форум міст партнерів України та Республіки Польща відбувся у м. Островці-Свентокшиському (Свентокшиське воєводство) 25 травня 2000 р. Під час цього заходу було підписано Договір про співпрацю між Асоціацією міст України та Союзом польських міст, а також 3 Угоди про співробітництво між містами України та Польщі.

Другий Форум партнерських міст відбувся в м. Рівному 4-5 жовтня 2001 р. за фінансової підтримки міжнародної громадської організації „Фундація польсько-української співпраці ПАУСІ”. Під час другого Форуму українсько-польське коло партнерів на рівні міст поповнилося ще п'ятьма партнерськими парами.

Співробітництво в рамках Єврорегіонів

Важливу роль для успішного розвитку економіки прикордонних територій України відіграє транскордонне співробітництво. Прикордонні території України стали об'єктом регіональної політики ЄС. У зв'язку з цим, узагальнення досвіду транскордонної співпраці країн – членів ЄС і їх

сусідів є важливою базою для реалізації стратегії України щодо вступу до ЄС.

Транскордонне співробітництво, передусім, направлене на подолання негативних наслідків наявності кордонів між державами. Це також важливий інструмент зменшення негативних наслідків, що виникають у зв'язку з розширенням ЄС.

Системна і сконсолідована політика щодо розвитку транскордонного співробітництва в значній мірі дозволяє успішно вирішувати локальні проблеми, максимально використовуючи національний потенціал і поступово згладжувати рецидиви периферійності у соціально-економічному розвитку окремих територіально-адміністративних одиниць.

Основною організаційною формою транскордонного співробітництва є єврорегіони, практика функціонування яких в останні роки показала свою ефективність у справі ліквідації бар'єрів для вільного руху людей, товарів, послуг, капіталів.

На сьогоднішній день у Європі нараховується понад 180 єврорегіонів, деякі з них об'єднують Україну і Польщу.

Транскордонне об'єднання „Єврорегіон Буг” включає Люблінське воєводство РП, Берестейську область Білорусі, Волинську область і два райони (Сокальський і Жовківський) Львівської області України в якості асоційованих членів.

Територія єврорегіону складає 80,83 тис. км², населення становить близько 4,8 млн. осіб (станом на 1.01.2010). З червня 1996 року єврорегіон Буг входить до складу Асоціації прикордонних регіонів Європи – органу, який, серед іншого, надає сприяння у вирішенні транскордонних проблем, підтримує та координує міжрегіональне співробітництво в Європі.

Згідно із Статутом Об'єднання його керівним органом є Рада, до складу якої входять по 10 представників від трьох територіально-адміністративних одиниць країн-членів єврорегіону Буг. Українська сторона представлена в Раді Головою Волинської обласної державної адміністрації, Головою Волинської обласної ради, мерами міст Луцька, Ковеля, Володимир-Волинського та головами Володимир-Волинської, Любешівської, Любомльської, Ратнівської і Шацької районних адміністрацій. Останнє 13-те засідання Ради відбулося 30 травня 2008 р. в м. Любліні (Люблінське воєводство).

Радою Об'єднання скликано сім робочих груп з питань:

- 1) з питань безпеки, взаємодії правоохоронних органів і ліквідації надзвичайних ситуацій;
- 2) з питань просторового планування, комунікації, транспорту і зв'язку;

- 3) з питань охорони і поліпшення стану навколишнього середовища;
- 4) з питань економічного і інституційного співробітництва;
- 5) з питань контактів між органами місцевого самоврядування і населенням;
- 6) з питань освіти, охорони здоров'я, культури, спорту і молоді;
- 7) з питань промовшину, інформування і створення баз даних.

За період свого існування учасниками Транскордонного об'єднання „Єврорегіон Буг” реалізовано низку проектів, спрямованих на розвиток взаємовигідних економічних відносин в прикордонних регіонах трьох держав, співробітництво в соціальній, культурній та науковій сферах, охорону навколишнього середовища, попередження надзвичайних ситуацій, розбудову державних кордонів та створення прикордонної інфраструктури, розвиток місцевого самоврядування тощо. Впроваджуються спільні мікропроекти в сферах підприємництва, інновацій, взаємодії між працівниками органів освіти, науки, культури, туризму, охорони здоров'я, правопорядку, статистики, охорони навколишнього середовища, а також місцевих адміністрацій.

Міжрегіональна Асоціація „Карпатський єврорегіон” – найбільший з усіх нині існуючих єврорегіонів, об'єднує прикордоння п'яти країн: України, Польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії. З боку України до Асоціації входять Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька області, з боку Польщі – Підкарпатське та Малопольське (лише одна гміна Ропа) воєводства.

Територія єврорегіону складає 161,19 тис. км², населення становить понад 16 млн. осіб (станом на 1.01.2003). Карпатський єврорегіон входить до складу Асоціації прикордонних регіонів Європи.

Згідно із Статутом Асоціації її керівним органом є Рада, до складу якої входять представники 19-ти територіально-адміністративних одиниць країн-членів Карпатського єврорегіону (по три від кожної країни-члена). 17 квітня 2008 р. на 38-му засіданні Асоціації в м. Ніредьгазі головування в Раді Асоціації було передано Україні.

Останнє 39-те засідання Ради Асоціації відбулося 30-31 жовтня 2008 р. в м. Ужгороді. За результатами цього засідання досягнуто домовленостей щодо оголошення 2009-го року Роком Карпат, організації щорічного транскордонного туристичного форуму, запровадження міжнародного фестивалю народної творчості „Карпатська ватра”, розробки окремої операційної програми ЄС щодо Карпатського регіону на 2013-2020 роки тощо. Національним представництвом України в Асоціації є громадська організація Асоціація органів місцевого самоврядування „Єврорегіон Карпати – Україна”, яка об'єднує українські адміністративно-територіальні одиниці, що входять до Карпатського єврорегіону (діє з

2007 року). Останнє 5-те засідання Асоціації „Єврорегіон Карпати – Україна” відбулося 5 серпня 2009 р. в с. Бояни (Чернівецька область). Результатом засідання стало прийняття рішення про спільну систему проектів з охорони довкілля, сталого розвитку і техногенно-екологічної безпеки та закріплення за кожною із чотирьох українських областей, які входять до Карпатського єврорегіону, відповідних сфер екологічного моніторингу.

Національним представництвом Польщі в Асоціації є аналогічна за структурою організація – Асоціація „Карпатський єврорегіон – Польща” (Stowarzyszenie Euroregion Karpacki Polska) (діє з липня 2000 року). 12 жовтня 2007 р. між Асоціаціями „Єврорегіон Карпати – Україна” та „Карпатський єврорегіон – Польща” було підписано Угоду про співпрацю, що має на меті сприяння розвитку прикордонних регіонів України та Республіки Польща в межах території єврорегіону.

Виконавчим та адміністративним органом Асоціації є Міжнародний Секретаріат, який складається з Постійних національних представників кожної з країн-членів єврорегіону. В рамках Міжнародного Секретаріату Асоціації діють шість робочих комісій:

- 1) з питань регіонального розвитку (координується угорською стороною);
- 2) з питань торгівлі (координується румунською стороною);
- 3) з питань туризму та навколишнього середовища (координується польською стороною);
- 4) з питань соціальної інфраструктури (координується українською стороною);
- 5) з питань надзвичайних ситуацій (координується словацькою стороною);
- 6) з питань аудиту та контролю.

У рамках „Карпатського єврорегіону” реалізовано низку проектів, зокрема, міжнародних ярмарків та виставок у містах регіону, спортивних змагань, фольклорних фестивалів, конференцій для обговорення спільних проблем країн – членів єврорегіону; підтримано транскордонні ініціативи вищих навчальних закладів, утворено Асоціацію університетів Карпатського Єврорегіону, організовано літні школи; налагоджені комерційні зв'язки між підприємствами країн єврорегіону, засновано Асоціації карпатських торгово-промислових палат, налагоджено зовнішньоекономічні контакти між територіями, а також з різними міжнародними структурами тощо.

Позитивним є також досвід багатостороннього співробітництва між територіальними одиницями України, Польщі та інших країн ЄС. Така співпраця є поштовхом до зародження нових об'єднань, які

сприятимуть налагодженню економічних ланцюгів співпраці України з регіонами Західної Європи.

Одночасно, українські міста – асоційовані члени європейської мережі EUROCITIES – набувають позитивного досвіду у форматі багатостороннього співробітництва у сфері розвитку органів місцевого самоврядування, проведення соціально-економічних реформ на місцевому рівні, використання та якісного управління комунальною власністю тощо.

Перспективними напрямками співпраці регіонів України та Польщі є взаємодія в рамках міжнародних організацій та інституцій, зокрема, Конгресі місцевих та регіональних влад Європи, Вишеградської групи, Веймарського трикутника, ЦЄІ, а також ОЧЕС і ГУАМ.

Реалізація сумісних проектів і особисті контакти на рівні представників українських і польських регіонів сприяє поглибленню і впровадженню окремих елементів європейського досвіду у сфері місцевого самоврядування, соціально-економічних реформ, зміни форм і основ функціонування органів місцевої влади. Весь цей комплекс створює фундаменти інтеграції українського суспільства до європейського співтовариства.

У той же час, стратегічне партнерство між Україною і Польщею реалізується через цілий спектр двосторонніх контактів, у тому числі і економічних. Таблиця 1 представляє вибрану порівняльну інформацію щодо України та Польщі.

Таблиця 1.

Вибрана порівняльна інформація за 2008 р.

Показники	Польща	Україна
Чисельність населення (млн. чол.)	38,7	45,7
ВВП (млрд. USD)	567	198
ВВП пкс (млрд. USD)	667	337
ВВП пкс на душу населення (USD)	17 300	6 900
Експорт (млрд. USD)	195	67,7
Експорт на душу населення (USD)	5 000	1 500
Імпорт (млрд. USD)	206	85,5
Імпорт на душу населення (USD)	5 300	1 900
Сальдо торгового балансу (млрд. USD)	-11	-17,8
Показник зростання ВВП 2008 (89/92)	182	74

Показники	Польща	Україна
Всього (183 країни)	72 (+4)	142 (+3)
Створення фірми	117	134
Отримання дозволів на будівництво	164	181
Наймання працівників	76	83
Реєстрація власності	88	141
Отримання кредитів	15	30
Захист інвестицій	41	109
Податкова система	151	181
Регуляція зовнішньої торгівлі	42	139
Стягнення договорів	75	43
Ліквідація фірми	85	145

Джерело: Doing business 2010 – Рейтинг Всесвітнього Банку „показник ступеня сприятливості умов здійснення підприємницької діяльності”.

Міжрегіональна співпраця отримала нові завдання в контексті підготовки України і Польщі до проведення чемпіонату Європи з футболу Євро-2012. Багатоплановий діалог, що відбувається на різних площинах, стосується також економічної складової цього спільного міждержавного проекту, який матиме позитивні наслідки для розвитку не тільки міст-господарів Євро – 2012, а також для економічного розвитку цілих областей. Особливо великі шанси у цьому напрямку має Україна, оскільки не отримує вона, як Польща, фінансової підтримки європейських фондів. Однак влучна реалізація проектів, пов'язаних із створенням інфраструктури, об'єктів спортивного та готельного напрямку, дозволить їй отримати високі дивіденди у вигляді розвинутої інфраструктури, що у свою чергу, стане поштовхом до розвитку нових бізнес-проектів, у тому числі і іноземних, у регіонах України.

Позитивним для української економіки було те, що в 2009 році динаміка скорочення імпорту була вищою, ніж динаміка скорочення експорту. За наслідками трьох кварталів 2009 року ВВП України склав близько 80,2 млрд. дол.США (640,8 млрд. грн.).

Специфікою України є те, що великий вплив на її економічний ріст мають іноземні інвестиції. Їх темпи тісно пов'язані з конкурентно низькими витратами праці і експортом, який постійно зростає. Масштаб здійснених інвестицій за останні роки і зв'язок із західним капіталом повинні створювати вигідні передумови для економічного росту в майбутньому. Це означає, що в українській економіці існують резерви, вивільнення яких створює передумови для подальшого росту після закінчення кризи.

Станом на кінець 2009 року Європейський Союз був визначений як найбільший торговельний партнер нашої держави, частка якого у загальному зовнішньоторговельному обороті України склала 31,01%.

Прикладом реальних результатів відносин України та Європейського Союзу є постійний приріст прямих іноземних інвестицій з ЄС. Навіть у кризовий 2009 рік приріст прямих іноземних інвестицій з країн-членів Євросоюзу склав 3,2 мільярди доларів США, сягнувши 31,35 мільярдів доларів США. А це 78,3% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій.

Серед торгових партнерів України з ЄС особливе місце займає Польща. Дуже важливим є те, що за результатами десяти місяців 2009 р. Польща залишається найбільшим партнером України серед держав Центрально-Східної Європи, а також п'ятим серед держав світу.

На сьогоднішній день в Україні діє 1244 підприємства з іноземним капіталом польських інвесторів. Не дивлячись на кризові явища в економіці обох країн, українсько-польське інвестиційне співробітництво за підсумками 2009 року характеризувалось позитивними показниками.

Відповідно до статистичних даних, в 2009 році капітал інвесторів польського походження в Україні досяг 862,5 млн. дол. США, тобто збільшився на 24,1%. Причому більше 167 млн. дол. США було інвестовано протягом дев'яти місяців 2009 р. в той час, коли криза істотно вплинула як на українську, так і польську економіку.

Таблиця 2.
Товарообіг між Україною і Польщею за 9 місяців 2009р.

у млн. євро

Показники	Світ	Україна
Експорт	69 997	1 787
Динаміка в %	78,4	51,2
Імпорт	76 380	542
Динаміка в %	70,5	43,5
Сальдо	- 6 383	1 245

Джерело: дані Державного Комітету Статистики України.

За даними Держкомстату України, станом на 01.01.2010 р. капітал інвесторів Польщі в Україні зріз на 24,4% та досяг 864,9 млн. дол. США, що становить 2,2% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій в Україні.

У регіональному розрізі найбільше інвестицій надходить до західних областей України та м. Києва. Найвагомішими польськими інвестиціями в Україні є: фабрика будівельної кераміки „Церсаніт”, фабрика паркету „Барлінек”, меблева фабрика „Новий Стиль”, фабрика упаковки „Кен-

Пак”, фабрика автозапчастин „Інтер-Гроклін”, м’ясокомбінат „ПКМ Дуда”, банк „Кредо”, „Плюс-банк”.

Таблиця 3.

Динаміка українсько-польської інвестиційної співпраці у 2001–2009 р.

За даними Держкомстату України	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
З РП до України, тис. дол. США	69 298	98 419	153 316	179 484	224 000	366 000	670 500	694 700	864 900
З України до РП, тис. дол. США	343	328	350	293	21 300	24 200	30 100	46 900	49 400

За даними Державного комітету статистики України, обсяг українських інвестицій в польській економіці станом на 01.01.2010 р. склав 49,4 млн. дол. США, що становить 0,8% від загального обсягу українських інвестицій за кордоном. За наявною інформацією, обсяг реальних українських інвестицій в РП, які з різних причин не зараховуються місцевою статистикою, вже перевищив 1 млрд. дол. США. У Польщі наразі діє щонайменше десять підприємств з українським капіталом.

У зв’язку з вищенаведеними, можна переконливо ствердити, що незважаючи на світову економічну кризу, інвестиційна співпраця України і Польщі як і раніше активно розвивається.

Таблиця 4.

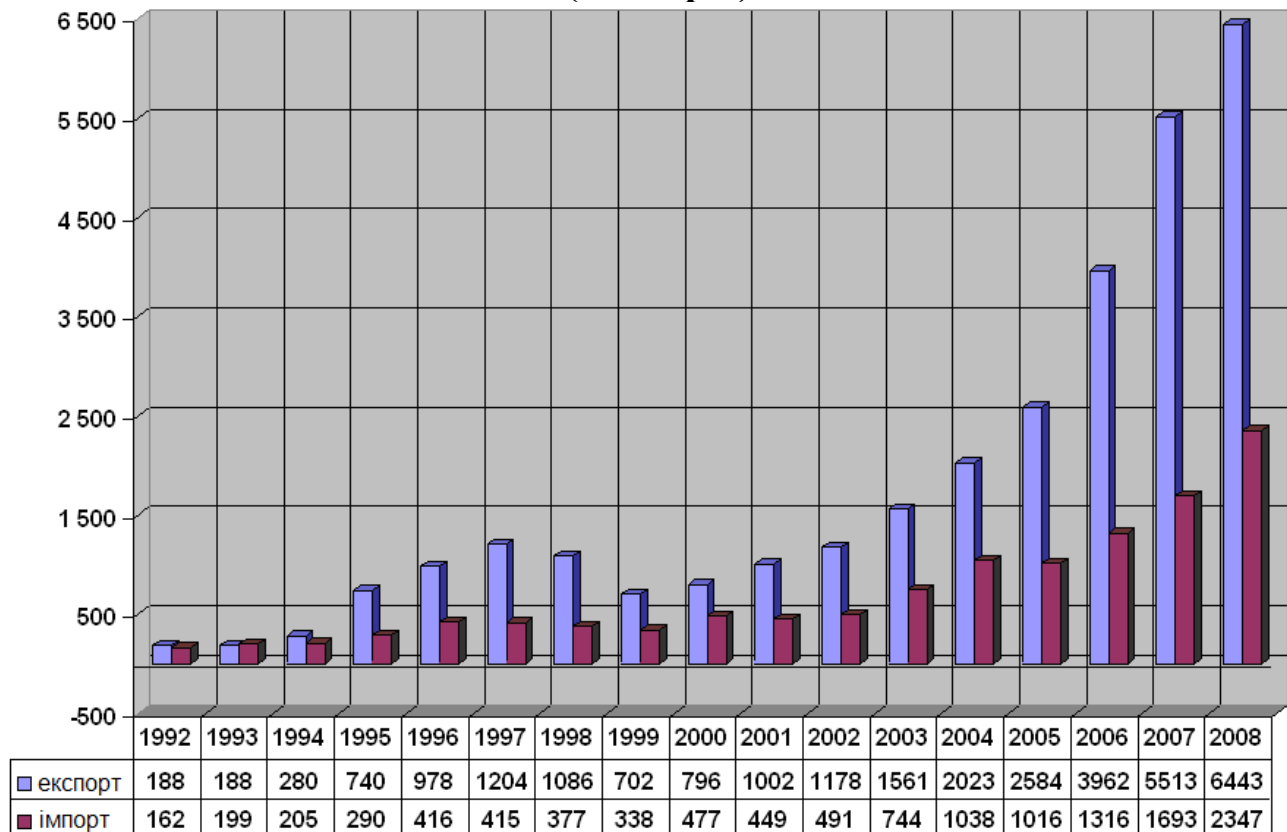
Товарообіг між Польщею та Україною за 2000-2008 рр.
(млн. USD)

Роки	Експорт	Імпорт	Сальдо
2000 р.	796	477	319
2001 р.	1002	449	553
2002 р.	1178	491	687
2003 р.	1561	744	817
2004 р.	2023	1038	985
2005 р.	2584	1016	1568
2006 р.	3962	1316	2646
2007 р.	5513	1693	3820
2008 р.	6443	2347	4096

Джерело: дані Головного Статистичного Управління в Польщі.

Основою для оцінки Польщі, як стратегічного партнера України в політиці і торгівлі, є статистичні дані про двосторонню торгівлю, а також про інвестиційну співпрацю, які надає Державний Комітет Статистики України. Переконливим є той факт, що за рівнем торгового обороту з Україною Польща має першість серед держав Центрально-Східної Європи.

Малюнок 1.
Товарообіг між Польщею і Україною за 1992-2008 рр.
(млн. грн.)

Джерело: дані Державного Комітету Статистики України.

Польський бізнес добре почувається та активно діє на українському ринку. Традиційні польські інвестиції були направлені в переробну промисловість (близько 60%), фінансовий сектор (близько 20%), роздрібну і оптову торгівлю (12%). Це свідчить про високий рівень довіри польських інвесторів до українських партнерів.

До перспективних напрямів розвитку діяльності польських фірм на українському ринку слід віднести [3]:

- енергетику – інвестиції в пошук енергетичної сировини (особливо, вугілля і природного газу, а також відновлюваної сировини);

- поставки машин, пристроїв і технологій для модернізації і підвищення рівня безпеки виробництва в секторах пошуку енергетичної сировини, виробництва і передачі енергії;

- продовольчо-сільськогосподарську галузь – інвестиції в тваринництво і рослинництво, а також продовольчо-сільськогосподарську переробку;

- поставки машин, технологій і ноу-хау;

- будівництво – інвестиції в житлове будівництво, поставки та/або виробництво машин, пристроїв і обробних матеріалів, інвестиції в інфраструктуру (зокрема, які стосуються реалізації проектів зі сфери підготовки до чемпіонату Європи з футболу „ЄВРО 2012”);

- сектор споживацьких благ – поставки та/або виробництво побутового устаткування, одягу, косметичних засобів, фармацевтики;

- сектор послуг – зокрема медичних, освітніх і туристичних послуг.

Протягом останніх років Україна успішно реалізувала ряд практичних кроків в напрямку активізації інтеграції в світовий економічний простір та зростання довіри до інвестування:

- підписані міждержавні угоди про сприяння і взаємний захист інвестицій більш ніж з 70 державами світу;

- підписано 60 міждержавних угод про усунення подвійного оподаткування, практично зі всіма державами СНД, Європи, з більшістю держав Азії, Північної і Південної Америки, а також з декількома країнами Африки;

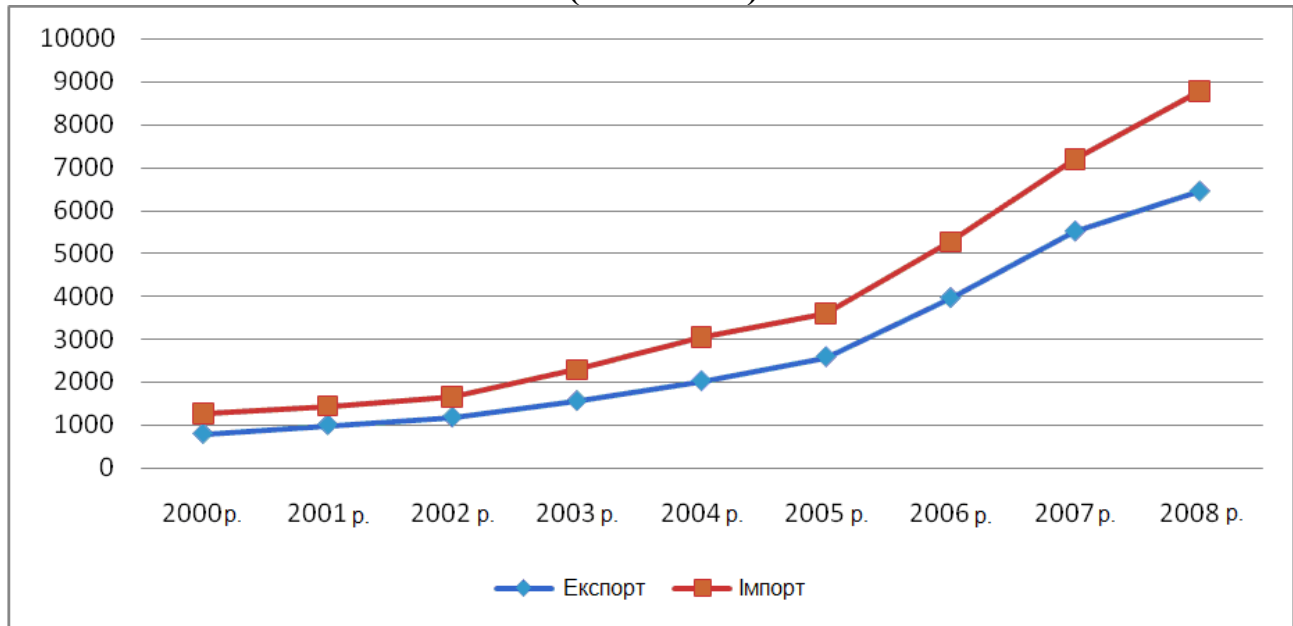
- у 2000 році в Україні була ратифікована Вашингтонська Конвенція 1965 року про порядок вирішення інвестиційних суперечок між державами та іноземними суб'єктами;

- 16 травня 2008 року Україна одержала статус члена ВТО;

- 28 січня 2009 року було створене Національне агентство України з питань іноземних інвестицій і розвитку (Укрззовнішінвест).

Україна заохочує, у тому числі і поляків, привабливою сферою, якою є низько енергоємне виробництво товарів з галузі промисловості електроустаткування, окрім іншого, автомобільна і авіаційна промисловість, сфера реконструкції і технічної модернізації металургійних заводів, металургійне і хімічне виробництво з використанням рециркуляції та екологічно чистих технологій.

**Товарообіг між Польщею та Україною за 2000-2008рр.
(млн. USD)**

Джерело: дані Головного Статистичного Управління в Польщі.

Аналізуючи українсько-польські економічні відносини можна зробити висновок, що світова економічна криза певною мірою зробила позитивний вплив на поведінку представників бізнесу, мобілізувала їх для реалізації поставлених цілей, навчила практичніше і ефективніше підходити до своїх планів в майбутньому.

У той же час, можна ствердити, що залишається великий невикористаний потенціал у цьому напрямку. Подальше поглиблення стратегічного партнерства між Україною та Польщею у всіх галузях повинно вести до цікавих ідей і проектів, які будуть направлені на розвиток підприємництва.

Порівнюючи динаміку ВВП в обох країнах, слід звернути увагу на той факт, що приріст і спад цього показника проявлявся в Україні і Польщі в ті самі роки, хоча з різною напругою. Це вказує на більшу стабілізацію польської економіки і позитивні наслідки реструктуризації окремих секторів. Цю стабілізацію забезпечило членство в Європейському Союзі, але, перш за все, успіх перших років трансформації.

Отже, Україна і Польща, що є стратегічними партнерами, що мають на сьогоднішній день високий рівень економічних відносин (торговельних, енерготранзитних та інвестиційних). Однак, потенціал, який закладено у міжрегіональному співробітництві двох дружніх країн та необхідний для поглиблення економічних відносин з метою постійної інтеграції України у європейський простір, є ще не до кінця використаний. Привернення уваги до згаданого напрямку в економічних відносинах України і Польщі принесе позитивний і необхідний результат для обох країн.

ЛІТЕРАТУРА

1. Комюніке Комісії Ради та Європейського Парламенту „Розширена Європа – Нові сусіди: Нова система стосунків з нашими східними та південними сусідами” (Брюссель, 11 березня 2003 року).
2. Установче засідання МКРМС відбулося 25 січня 1996 р. в м. Замостя (Люблінське воєводство РП).
3. Відділ промоції торгівлі та інвестицій Посольства Польщі у Києві.
4. *W. Barnett*. The Price of Monetary Services and its Use in Monetary Index Number Theory / *W. Barnett, A. Serletis* // *The Theory of Monetary Aggregation*. – 2000.
5. *W. Barnett*. Understanding the New Divisia Monetary Aggregates / *W. Barnett, A. Serletis* // *The Theory of Monetary Aggregation*. – 2000.
6. *W. Barnett, Y. Liu*. The CAPM-Extended Divisia Monetary Aggregate with Exact Tracking Ability under Risk // *Working Paper*. – № 195. – Washington University, St. Louis MO, USA, 1995.
7. *W. Barnett, E. Offenbacher, P. Spindt*. New Concepts of Aggregated Money // *The Journal of Finance*. – Od. XXXVI. – № 2. – May 1981.
8. *W. Barnett* and Apostolos Serletis Editors. *The Theory of Monetary Aggregation*, Elsevier. Amsterdam – Lausanne – New York – Oxford – Shannon – Singapore – Tokyo, 2000.
9. *N. Ciesla*. Konstrukcja pienie nych agregatow Divisia w warunkach polskich. *Narodowy Bank Polski, Materialy i Studia nr 89*, 1999.
10. *R. Dorsey*. Neural Networks with Divisia Money: Better Forecasts of Future Inflation. w: *M. T. Belongia, J. M. Binner*, *Divisia Monetary Aggregates // Theory and practice*. – 2000.
11. *R. Fluri, E. Spoerndl*. Simple-sum versus Divisia Money in Switzerland: Some Empirical Results. w: *M. Belongia, J. Binner*, *Divisia Monetary Aggregates // Theory and practice*. – 2000.
12. *J. Ford, A. Mullineux*. Innovation and Aggregates in the UK. w: *A. Mullineux*. *Financial Innovation // Banking and Monetary Aggregates*. – 1996.
13. *W. Gaab*. On the demand for Divisia and simple-sum M3 in Germany, 1960-1993. w: *A. Mullineux*. *Financial Innovation // Banking and Monetary Aggregates*. – 1996.
14. *M. Hancock*. Divisia money // *Bank of England, Quarterly Bulletin*, Spring. – 2005.
15. *До. Ishida, До. Nakamura*, Board and Narrow Divisia Monetary Aggregates for Japan. w: *M. Belongia, J. Binner*, *Divisia Monetary aggregates // Theory and practice*. – 2000.
16. *N. Janssen, 3. Kool*, Weighted Dutch and German Monetary Aggregates: How Do They Perform as Monetary Indicators for The

Netherlands. w: M. T. Belongia, J. M. Binner, Divisia Monetary aggregates // Theory and practice. – 2000.

17. N. Janssen. The Demand for Divisia money by the personal sector and by industrial and commercial companies // Bank of England, Quarterly Bulletin. – November 1996.

18. E. Gaiotti. Measuring Money with a Divisia index: an application to Italy. w: M. Belongia, J. Binner, Divisia Monetary aggregates // Theory and practice. – 2000.

19. D. Longworth, J. Atta-Mensah. The Canadian Experience with Weighted Monetary Aggregates // Bank of Canada. – 1995. – P. 95-10

20. D. Thornton, P. Yue. An Extended Series of Divisia Monetary Aggregates // Federal Reserve Bank of St. Louis Review. – November 1992.

21. До. Wesche. The Demand for Divisia Money in a Core Monetary Union, Review // Federal Reserve Bank of St. Louis. – 1997.

22. До. Wesche. Aggregating Money Demand in Europe with Divisia index. – University of Bonn, Discussion. – 1996. – 392 p.

УДК 316.334:7

Ришард Радзик

ПОЛЬЩА І УКРАЇНА. КУЛЬТУРНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ ЕКОНОМІЧНИХ І ПОЛІТИЧНИХ ЗМІН

W napisanym pod wpływem Pomarańczowej Rewolucji w grudniu 2004 roku – i wygłoszonym wówczas w Kijowie – tekście zostały przedstawione w wielkim skrócie kulturowe uwarunkowania przemian społecznych, zwłaszcza gospodarczych i politycznych na Ukrainie i w Polsce. We wstępnej części artykułu odwołano się do czasów ZSRR i PRL, sięgając nawet niekiedy do realiów XIX wieku, wskazując na to, iż realny socjalizm został zbudowany w Moskwie (obudowany tamtejszą tradycją kulturową) i lepiej sprawdzał się w społeczeństwach prawosławnych niż w łacińskiej części Europy Środkowo-Wschodniej. Między rokiem 1945 a 1989 zachodziły wyraźne procesy wyrównywania poziomu życia i rozwoju gospodarczego w socjalistycznej (komunistycznej) części Europy. Zmieniło się to po roku 1989/1991. Okazało się, że budowany niegdyś w Amsterdamie i Londynie kapitalizm (i demokracja) lepiej i łatwiej przyjmuje się w krajach łacińskich naszej części kontynentu. Nie znaczy to, że uwarunkowania te mają charakter trwały, a tylko to, że ich ewentualne przewyciężenie wymaga czasu i dodatkowej aktywności społecznej. Porównano bezpośrednio realia ukraińskie z polskimi. Wskazano na ciężący obu krajom w procesie budowania gospodarek rynkowych brak etosu mieszczańskiego, słabość klasy średniej, kłopoty z budowaniem społeczeństw obywatelskich. Przedstawiono